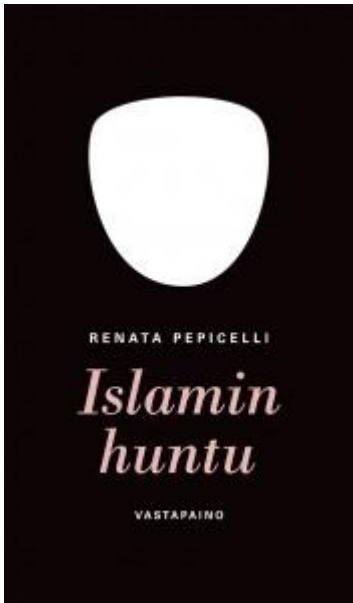

Monien merkitysten huntu

Johanna Konttori
Helsingin yliopisto

Renata Pepicelli 2014. *Islamin huntu*. Suom. Lena Talvio. Italiankielinen alkuteos *Il velo nell'Islam – Storia, politica, estetica* 2012. Tampere, Vastapaino, 256 s.

Euroopassa on 2000-luvulla käyty vilkasta keskustelua musliminaisten pukeutumisesta. Aluksi nämä keskustelut keskittyivät ennen muuta koulumaailmaan ja oppilaiden ja opettajien oikeuteen käyttää päähuiivia. Viime vuosina kasvot peittävä vaatetus eli ns. täyshuntu – johon usein viitataan harhaanjohtavasti burkana – on saanut päähuiveja enemmän huomiota. Aihe ei ole jäänyt pelkästään keskustelujen tasolle, sillä muun muassa Ranskassa ja Belgiassa on tehty muutoksia lainsäädäntöön, jotta huivien ja täyshuntujen käyttöä voidaan rajoittaa. Suomessakin on jo väläytetty ajatusta täyshunnun kieltävän lainsäädännön tarpeellisuudesta.

Näitä keskusteluja yhdistävät tietyt teemat ja piirteet. Yksi niistä on ajatus siitä, että huivin ja ennen kaikkea täyshunnun käytön takana on usein jokin taho (isä, puoliso, veli, järjestö), joka pakottaa tytön tai naisen käyttämään kyseistä vaatekappaletta. Keskusteluista on myös välittynyt melko yksipuolinen kuva huivinkäytön estetiikasta, mustien huivien ja kaapujen ollessa stereotyyppinen kuva musliminaisen pukeutumisesta. Keskusteluille on lisäksi ollut ominaista se, että huiivia tai täyshuntua käyttävien naisten omat äänet ovat päässeet selvästi huonommin kuuluville kuin esimerkiksi poliitikkojen.

Italialaisen tutkijan Renata Pepicellin ajankohtainen teos *Islam in huntu* pyrkii osaltaan monipuolistamaan Euroopassa vallitsevaa kuvaa musliminaisten hunnusta. Pepicelli tarkastelee aiheettaan useista eri näkökulmista ja pyrkii tuomaan musliminaisten omaa ääntä esille. Hän perustelee näkökulmaansa toteamalla ”ettei huntukysymystä voida ymmärtää syvällisesti, jos rajoitutaan analysoimaan vain keskusteluja, jotka pyrkivät määrittämään, sortaako huntu naista vai vapauttaako se hänet tai voidaanko hunnun julkinen käyttö hyväksyä sekä lännessä että idässä. Sen sijaan on yritettävä ymmärtää, minkä merkityksen naiset itse antavat hunnulle.” (s. 8) Läheskään kaikki musliminaiset eivät peitä päätään ja nekin, jotka peittävät, tekevät sen monin eri tavoin ja monista eri syistä.

Teoksen rakenne on johdonmukainen. Esipuhetta ja johdantoa seuraa kaikkiaan viisi lukua. Aiheeseen johdattelun jälkeen on luontevaa katsoa, mitä muslimien pyhä kirja Koraani ja perimätieto sanovat hunnuttautumisesta. Tämän jälkeen siirrytään aiheen historialliseen tarkasteluun luvussa kaksi, jossa käsitellään siirtomaiden huntuja 1700-luvulta 1900-luvulle. Luku kolme keskittyy selvittämään huivin suosion lisääntymistä 1900-luvun loppupuoliskolta alkaen niin islamilaisessa maailmassa kuin länsimaissakin. Luku neljä käsittelee 2000-luvun Eurooppaa ja täällä käytyjä huntukiistoja, keskittyen erityisesti Ranskaan ja Italiaan. Viides luku puolestaan nostaa esiin islamilaisen kauneuskäsityksen ja muodin. Kirjan päättävät lyhyet jälkisanat.

Pepicellin teoksella on monia ansioita. Se on selkeä esitys ajankohtaisesta aiheesta ja onnistuu tuomaan esille niin huntuja puolustavia kuin kritisoiviakin näkemyksiä. Hunnusta piirtyvä kuva on moninainen ja ristiriitainen: muslimien keskuudessa ei ole konsensusta siitä, tulisiko huntua ylipäättään käyttää saati siitä, millainen tuon hunnun tulisi olla. Lisäksi Pepicelli tuo kirjassaan esiin sen, ettei islam ole ollut eikä ole vielääkään ainoa uskonto, jonka puitteissa kannustetaan vaatimattomaan ja peittävään pukeutumiseen. Näkemykset hunnusta ovat myös vaihdelleet historian saatossa, samoin motiivit sen käyttämiseen. Tuomalla tätä moninaisuutta esille Pepicelli pystyy melko lyhyessä kirjassaan luomaan varsin erilaisen kuvan musliminaisten suhteesta huntuihin kuin mitä esimerkiksi länsimaisesta mediasta tyypillisimmillään välittyy.

Monipuolisuutta olisi lisännyt entisestään aiheen laajempi maantieteellinen tarkastelu. Pepicelli antaa esimerkkejä lukuisista eri maista ja maanosista, mutta hän keskittyy kuitenkin melko vahvasti Pohjois-Afrikkaan, Italiaan ja Ranskaan. Itse jäin kaipaamaan esimerkkejä ainakin Aasian muslimimaista. Bangladeshin, Intian ja Indonesian muslimeihin ja heidän käyttämiinsä huntuihin kyllä viitataan kirjassa muutamia kertoja, mutta harmillisen lyhyesti.

Islam in huntu sopii erityisesti lukijalle, jolla ei entuudestaan ole paljon tietoa hunnun historiasta ja sen käytöstä nykypäivänä ja joka on kiinnostunut tietämään aiheesta enemmän. Teos on lukijaystävällinen kattaus menneisyyttä ja tätä päivää. Erityisen mielenkiintoisia ovat Koraania käsittelevä luku, joka tuo hyvin esille sen, ettei huivin käytöstä ole olemassa yhtä, selkeää ohjetta tai määräystä, sekä islamilaista muotia ja estetiikkaa käsittelevä luku, joka tarjoaa hun-

nuista puhuttaessa harvemmin esiin tulevan näkökulman. Pepicelli pysyttelee aiheensa suhteen neutraalina, mikä on hunnuista käytyjen puolesta–vastaan –keskustelujen kiivautta ja tunnepitoisuutta ajatellen hyvä ratkaisu. Väittäisin, että Pepicellin oma näkökulma on luettavissa kirjan sivuilta, mutta hän kuitenkin onnistuu tarkastelemaan aihettaan rauhallisella ja näkemysten moninaisuutta korostavalla otteella.

Huntututkimuksen tuntevalle lukijalle *Islamintutkimus* tarjoaa vähemmän uusia oivalluksia. Tässäkin yhteydessä nostaisin esiin juuri viimeisen, muotia ja kauneuskäsityksiä käsittelevän pääluvun. Tätä näkökulmaa on aiemmin tuonut esiin ainakin Emma Tarlo, jonka tutkimukseen Pepicellikin viittaa. Huntu on vaatekappale, jonka ulkonäköön ja sitomistapaan liittyy monia eri käytäntöjä ja näkemyksiä. Lisäksi hunnuilla – ja islamin kannalta hyväksyttävällä vaatetuksella ylipäätään – on valtava markkinapotentiaali, minkä ovat huomanneet muun muassa lukuisat verkkokauppayrittäjät. Tämän päivän Euroopalle varsin tyyppillisessä diskurssissa jää kuitenkin usein huomioitta paitsi se, että moni musliminainen todella itse haluaa käyttää huntua niin myös se, että huntu voi olla – ja monelle onkin – muoti- ja/tai tyylikäs.

Pepicellin teos kaipaisi paikoin tarkempia lähdeviittauksia. Eniten viitteiden vähyys pisti silmäni luvussa neljä. Siinä väitöstutkimukseni myötä hyvin tuntemiani Ranskan huntukeskusteluja käsitellessään Pepicelli viittaa vain muutamaan tutkimukseen, vaikka Ranskan tilanteesta on kirjoitettu suuri määrä teoksia ja artikkeleita. Myös muualla kirjassa lähdeviitteiden käyttö on paikoin melko niukkaa. Käytännön taustalla lienee halu pitää kirja helposti lähestyttävänä ns. suurelle yleisölle, mikä on täysin ymmärrettävää. Tämän tyyppisessä kirjassa olisi voinut toimia sellainen ratkaisu, jossa jokaisen luvun loppuun liitetään 3–5 ehdotusta lisälukemiseksi niille, joita luvussa käsitellyt teemat kiinnostavat. Nämä voisivat hyvin olla sellaisia teoksia, joihin luvussa ei viitata.

Kirjassa on myös jokunen pieni epätarkkuus. Esimerkiksi sivulla 159 Pepicelli esittää, että kiista, joka Ranskassa johti vuoden 2004 näkyvät uskonnolliset tunnusmerkit valtion kouluissa kieltävään lakiin, alkoi syyskuussa 2003. Kiistan alku sijoitetaan kuitenkin yleisesti aikaisemmaksi. Pepicelli kylläkin mainitsee (s. 160), että tunteet kävivät jo valmiiksi kuumina syksyllä 2003, kun kahden huivia käyttäneen sisaruksen koulusta erottaminen nousi uutisiin, mutta sijoittaa tästä huolimatta kiistan alun juuri tähän erottamiskohuun. Tässä olikin yksi kohta, jossa kaipasin lähdeviitettä.

Toinen, harmillisempi epätarkkuus, löytyy sivuilta 13–14, joilla kirjoittaja sanoo lisänneensä tekstiin muutaman valokuvan. Näitä ei kuitenkaan kirjasta löydy, vaan ainoastaan piirros islamilaisista huntutyypeistä sivulta 31. Piirros ja sen yhteydessä olevat lyhyet kirjalliset kuvaukset erilaisista hunnuista auttavat kylläkin aihetta tuntematonta lukijaa huomattavasti. Tällaiseen suurelle yleisölle soveltuvaan kirjaan olisi sopinut runsaampi kuvitus, jonka avulla olisi entistä paremmin pystytty osoittamaan eri huntujen ja tyylien kirjoja. On toki mahdollista, että kuvat ovat syystä tai toisesta jääneet pois suomennoksesta.

Kaiken kaikkiaan Pepicellin kirjan lukemista voi suositella lämpimästi kaikille niille, jotka haluavat ymmärtää paremmin mistä niin poliittista kuin mediahuomiotakin runsaasti saaneessa huntukysymyksessä on kyse. Vaikka aiheesta on olemassa runsaasti tutkimuskirjallisuutta, on selkeälle ja yleistajuiselle teokselle kuitenkin tilausta, erityisesti Suomessa. Huiveista ja täys-hunnuista on toistaiseksi julkaistu melko vähän suomenkielistä kirjallisuutta ja siten täytyy antaa erityinen kiitos Vastapainolle ja suomentaja Lena Talviolle Pepicellin teoksen suomentamisesta.